Ir-riforma tal-pensjonijiet

MATUL dan l-aħħar xahar bdejt il-ħarsa tiegħi lejn il-benefiċċji non-kontributorji u tkellimt dwar l-għajnuna soċjali għall-mard u għall-għad. Madankollu għall-aħħar artiklu tas-sena 2010, ħsibt li nagħmel parentesi importanti u minflok nitkellem dwar ir-riforma tal-pensjonijiet.

Min jiftakar sew, jien kont diġà ttrattajt dan is-suġġett fl-artiklu tiegħi tat-30 ta' Marzu li għadda. Madankollu fuq talba ġenerali tagħkom il-qarrejja, qed nerġa' nittratta dan is-suġġett importanti biex inkabbru aktar l-għarfien tan-nies fuq din ir-riforma u kif se tkun qiegħda tolqot lill-pensjonanti ta' għada li huma l-ħaddiema tal-lum. Din ir-riforma, li tħabbret fl-2006, tolqot l-aktar lil dawk li twieldu mill-1962 'l hawn. Tolqot ukoll, għalkemm mhux daqstant, lil dawk li twieldu bejn l-1952 u l-1961.

Għaliex ir-riforma?

Wieħed forsi jistaqsi għaliex kien hemm il-bżonn ta' din ir-riforma. Ir-raġunijiet ewlenin huma taħlita relatati mat-tibdil demografiku li għaddejjin minnu. Pajjiżna, bħal ħafna pajjiżi Ewropej, ilu jesperjenza tnaqqis fir-rata tat-twelid. Fil-fatt pajjiżna għandu waħda mill-aktar rati tat-twelid baxxi fl-Unjoni Ewropea.

Minbarra hekk, il-popolazzjoni Maltija, bħall-popolazzjonijiet kollha fil-pajjiżi avvanzati, kulma tmur qiegħda tgħix iżjed fit-tul. Illum fil-fatt, il-'life expectancy' tal-Maltin, jiġifieri kemm bħala medja qegħdin jgħixu l-Maltin, hija ta' madwar 83 sena għan-nisa u 78 sena għall-irġiel.

Mela meta għandek popolazzjoni li qiegħda tgħix aktar u popolazzjoni li qiegħda tirriproduċi inqas persuni ġodda fi ħdanha, inevitabbilment il-popolazzjoni kulma tmur qiegħda tixjieħ. Dan min-naħa tiegħu jħalli impatt fuq is-sigurtà soċjali u fuq is-servizzi tas-saħħa fost oħrajn għax l-aktar nies li jagħmlu użu minn dawn huma l-anzjani.

Allura hawn jidħlu argumenti dwar kemm is-sistemi ta' ħarsien soċjali tagħna huma adegwati u sostenibbli. Jiġifieri kemm il-benefiċċji soċjali u pensjonijiet li qegħdin jingħataw u li jistgħu jingħataw fil-futur joffru u jistgħu jibqgħu jagħtu protezzjoni soċjali adegwata liċ-ċittadini tagħna? U kemm il-pajjiż jista' jibqa' jsostnihom finanzjarjament u ekonomikament? Mingħajr ma nidħol f'aspetti tekniċi żżejjed, wieħed jista' jgħid li dan kien ir-'raison d'etre' wara t-tibdil li kien tħabbar fl-2006.

Lil min se tolqot ir-riforma?

Jekk inti twelidt qabel l-1 ta' Jannar, 1952, allura din ir-riforma mhux se tolqtok. Jekk inti twelidt bejn l-1 ta' Jannar, 1952, u l-31 ta' Diċembru, 1961, ir-riforma se tolqtok sa ċertu punt fl-aspetti kollha tagħha. Jekk inti twelidt fl-1 ta' Jannar, 1962, jew wara, ir-riforma se tolqtok fl-aspetti tagħha kollha – l-età tal-irtirar, is-snin li fuqhom tinħadem il-pensjoni u d-dħul pensjonabbli.

L-età tal-irtirar

Fost l-aktar affarijiet importanti li nbidlu bir-riforma li daħlet fis-seħħ fl-1 ta' Jannar, 2007, kien hemm iż-żieda fl-età tal-irtirar. Din se tibqa' 61 sena fil-każ ta' raġel u 60 sena fil-każ ta' mara li twieldu qabel l-1 ta' Jannar, 1952. Madankollu mara li twieldet qabel l-1952, tista' jekk trid taħdem sakemm tagħlaq il-61 sena b'għażla tagħha.

Iżda l-età tal-irtirar se tiżdied gradwalment u se titla' għal 65 sena għal min twieled mill-1952 'l hawn kif ġej:

(a) għal min twieled bejn l-1952 u l-1955, se titla' għal 62 sena;

(b) għal min twieled bejn l-1956 u l-1958, se titla' għal 63 sena;

(ċ) għal min twieled bejn l-1959 u l-1961, se titla' għal 64 sena;

(d) għal min twieled bejn fl-1962 jew wara, se titla' għal 65 sena;

Irtirar qabel iż-żmien

Xi ħaġa ġdida li ddaħħlet bir-riforma hija l-possibbiltà li persuna tirtira qabel l-età tal-irtirar proprja tagħha. Nerġa' ngħid li dan ma japplikax għal min twieled qabel l-1952. Bis-saħħa ta' din il-klawsola fil-liġi, persuna li twieldet fl-1952 jew wara, tista' jekk trid tirtira ta' 61 sena (l-istess għall-irġiel u n-nisa) kemm-il darba minn meta tkun għalqet it-18-il sena jkollha total ta':

(i) 1,820 kontribuzzjoni mħallsa jew akkreditati (35 sena) fil-każ ta' persuna li twieldet bejn l-1952 u l-1961; jew

(ii) 2,080 kontribuzzjoni mħallsa jew akkreditati (40 sena) fil-każ ta' persuna li twieldet fl-1962 jew wara.

Tajjeb li jingħad li jekk persuna tagħżel li tirtira qabel iż-żmien kif spjegat fuq, hija ma tkunx tista' taħdem waqt li tkun qiegħda tieħu l-pensjoni sakemm tilħaq l-età proprja tagħha tal-irtirar.

Huwa importanti wkoll li jingħad li fil-każ biss ta' dawk li twieldu bejn l-1952 u l-1961, jekk persuna tagħżel li tirtira qabel iż-żmien kif spjegat fuq, biex din il-persuna ma titlifx id-dritt li tirċievi l-ogħla pensjoni li tista' tirċievi skont id-dħul pensjonabbli tagħha, il-35 sena ta' kontribuzzjonijiet meħtieġa jridu jinkludu kważi l-aħħar għaxar snin kollha ta' qabel tirtira – biex inkun preċiż, irid ikollu disa' snin u xahrejn mill-aħħar għaxar snin imsemmijin. Dan jirrizulta mill-mod kif se jibda jinħadem it-test tal-kontribuzzjonijiet tal-pensjoni tażżewġ terzi għal min twieled bejn l-1952 u l-1961.

Il-perjodu ta' kontribuzzjonijiet

Għal min twieled wara l-1951, se jinbidel ukoll il-perjodu ta' kontribuzzjonijiet li fuqu se tkun ibbażata l-pensjoni. Dan illum u għal min twieled qabel l-1952, huwa ta' 30 sena li jinkludu l-aħħar għaxar snin ta' qabel l-irtirar. Madankollu dan il-perjodu se jitla' gradwalment għal 40 sena kif ġej:

(i) fil-każ ta' persuna li twieldet bejn l-1952 u l-1961 – 35 sena li jibdew jgħoddu mis-sena li fiha l-persuna tagħlaq 18, u li jinkludu l-aħħar għaxar snin kollha ta' qabel l-irtirar; u

(ii) fil-każ ta' persuna li twieldet fl-1962 jew wara – 40 sena li wkoll jibdew jgħoddu mis-sena li fiha l-persuna tagħlaq 18 imma mhux neċessarjament jinkludu l-aħħar għaxar snin kollha ta' qabel l-irtirar.

L-ogħla dħul pensjonabbli

Ir-riforma tal-pensjonijiet se tbiddel ukoll il-livell tad-Dħul Pensjonabbli Massimu u li fuqu tinħadem l-ogħla pensjoni tas-sigurtà soċjali li tista' titħallas. Id-Dħul Pensjonabbli Massimu sal-2004 kien ta' €15,723 (Lm6,750) fis-sena iżda minn dakinhar beda jogħla kull sena biż-żieda tal-għoli tal-ħajja biex illum qiegħed ta' €17,115 fis-sena. Madankollu, mis-sena d-dieħla (2011) id-Dħul Pensjonabbli Massimu se jibda jinbidel u jvarja skont meta l-persuna tkun twieldet, kif ġej:

(i) persuna li twieldet fl-1951, jew qabel – jiżdied biż-żidiet tal-għoli tal-ħajja sakemm jilħaq massimu ta' €17,470 fis-sena;

(ii) persuna li twieldet bejn l-1951 u l-1961 – jiżdied biż-żidiet tal-ogħli tal-ħajja sakemm jilħaq massimu ta' €20,964 fis-sena;

(iii) persuna li twieldet bejn fl-1962 jew wara – l-ewwel jiżdied b'€1,284 fis-sena bejn l-2011 u l-2013, sakemm jilħaq massimu ta' €20,964 fis-sena fl-2013, u mill-2014 'il quddiem jiżdied b'mekkaniżmu li 70% minnu jkun ibbażat fuq iż-żidiet medji fis-salarji u 30% fuq iż-żieda fl-inflazzjoni.

B'rabta diretta ma' dan se togħla wkoll l-ogħla kontribuzzjoni tas-sigurtà soċjali li se tkun qiegħda titħallas mis-sena d-dieħla 'l quddiem. Għalkemm ir-rata tal-kontribuzzjoni se tibqa' 10% fil-każ ta' persuna impjegata u 15% fil-każ ta' persuna li taħdem għal rasha, is-salarju li fuqu titħallas l-ogħla kontribuzzjoni se jkun qed jogħla preċiżament bl-istess mod li se jkun qed jogħla d-Dħul Pensjonabbli Massimu kif spjegat fuq skont il-kategoriji ta' persuni differenti.

Kontribuzzjonijiet akkreditati għal ġenituri

Permezz tar-riforma, iddaħħal ukoll kunċett ġdid li jikkumpensa lill-ġenituri li jieqfu mix-xogħol biex irabbu lil uliedhom, inkluż ulied adottati. Permezz ta' din il-miżura, ġenituri li twieldu fl-1962 jew wara u li jkunu waqfu mix-xogħol biex jieħdu ħsieb lit-tfal tagħhom jistgħu jingħataw sa massimu ta' 104 (sentejn) kontribuzzjonijiet akkreditati, għal kull tifel u tifla, li jgħoddu biss għal skop ta' pensjoni. Fil-każ ta' tifel jew tifla b'diżabilità jistgħu jingħataw sa massimu ta' 208 (4 snin) kontribuzzjonijiet akkreditati. Dawn jingħataw għall-perjodi ta' waqfien mix-xogħol meta t-tifel jew tifla jkunu taħt is-sitt snin (jew għaxar snin fil-każ ta' tifel jew tifla b'diżabilità) u jekk kemm-il darba il-ġenituri jerġgħu jaħdmu għal mill-inqas il-perjodu ta' kontribuzzjonijiet akkreditati li jistgħu jingħataw.

Biex nagħtu eżempju, ejjew nassumu li ġenitur imwieled fl-1962 jew wara waqaf mix-xogħol meta kellu l-ewwel wild u ngħidu aħna sentejn wara kellu t-tieni wild. Meta dan tal-aħħar kellu tliet snin, il-ġenitur irritorna għax-xogħol. Minħabba li l-perjodi tal-waqfien mix-xogħol kienu qabel iż-żewġt itfal tiegħu (separatement) għalqu sitt snin dan il-ġenitur jista' jingħata sa massimu ta' 208 (erba' snin) kontribuzzjonijiet akkreditati (għal skop ta' pensjoni jgħoddu daqs kontribuzzjonijiet imħallsa) jekk kemm-il darba jerġa' jaħdem għal mill-inqas erba' snin. Fil-każ li dan il-ġenitur jerġa' jaħdem iżda għal inqas minn erba' snin, jieħu ammont ta' kontribuzzjonijiet akkreditati ugwali għal kemm ikun ħallas minn meta jkun irritorna għax-xogħol. Il-kontribuzzjonijiet akkreditati jistgħu jinqasmu bejn il-ġenituri skont il-perjodi ta' żmien li jkunu waqfu mix-xogħol separatement.

Pensjoni minima nazzjonali garantita

Ir-riforma tal-pensjonijiet se tbiddel ukoll il-Pensjoni Minima Nazzjonali. Din illum hi maħduma fuq il-prinċipju ta' erba' kwinti (4/5) tal-Paga Minima Nazzjonali fil-każ ta' persuna miżżewġa u żewġ terzi (2/3) tal-Paga Minima Nazzjonali fil-każ ta' persuna waħedha. Bir-riforma, se tiddaħħal Pensjoni Minima Nazzjonali Garantita mill-

IMPORTANTI: L-informazzjoni li qed tingħata f'din ir-rubrika m'hijiex intenzjonata li titqies bħala parir legali dwar xi drittijiet għal kwalunkwe benefiċċju soċjali jew materja oħra ta' sigurtà soċjali. L-għan ta' din ir-rubrika huwa purament u unikament biex tingħata informazzjoni ġenerali dwar is-sistema tas-sigurtà soċjali f'Malta. Għal aktar tagħrif tista' żżur il-websajt tagħna www.msp.gov.mt, tibgħat imejl fuq social.security@gov.mt, tista' tmur f'wieħed mill-uffiċċji distrettwali tagħna f'Malta u Għawdex jew inkella iċċempel fuq in-numru 159.

MARK MUSÙ
Direttur għall-Iżvilupp Strateġiku u Relazzjonijiet Internazzjonali – Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali

1 ta' Jannar, 2011, fejn persuna li twieldet fl-1962 jew wara, u li jkollha l-medja massima ta' kontribuzzjonijiet (50 fis-sena) u ma jkollhiex pensjoni tas-servizz ma tistax tirċievi pensjoni ta' inqas minn 60% tad-Dħul Nazzjonali Medju. Jekk ikollha pensjoni tas-servizz, l-ammont tal-pensjoni tas-servizz magħdud mal-pensjoni tas-sigurtà soċjali ukoll ma jistax ikun inqas minn 60% tad-Dħul Nazzjonali Medju. Din ir-rata, li ma tista' qatt tkun inqas minn kemm tkun fis-sena ta' qabel, tkun ikkalkulata mill-Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika u ppubblikata fil-Gazzetta tal-Gvern kull sena.

Pensjoni tat-tieni u t-tielet pilastru

Bit-tibdil legali li kien sar fl-2007 b'riżultat ta' din ir-riforma, il-Gvern fetaħ it-triq biex fil-futur idaħħal fis-seħħ pensjonijiet tat-tieni u t-tielet pilastru. Bħalissa għaddej studju dwar dan, u li hu anke parti minn studju aktar wiesgħa li qed jeżamina s-sistema tal-pensjonijiet tal-istat.

Dan l-istudju, kif huwa anke stipulat fil-liġi, irid jiġi ppreżentat fil-Parlament sal-aħħar ta' din is-sena u se jkun jinkludi fih rakkomandazzjonijiet biex ikomplu jkunu msaħħa l-adegwatezza, is-sostenibbiltà u s-solidarjetà soċjali. Dan ir-rapport imbagħad ikun diskuss fost oħrajn mill-Kumitat tal-Kamra għall-Affarijiet Soċjali. Rapporti bħal dan iridu jibqgħu isiru b'mod regolari kull ħames snin.

Xewqat sbieħ

Minħabba li dan huwa l-aħħar artiklu għas-sena 2010, nixtieq nieħu l-okkażjoni biex mill-qalb nawgura l-isbaħ xewqat għall-Milied hieni u ta' paċi u sena ġdida mimlija risq, barka u sliem lill-Editur, l-istaff kollu tiegħu, lill-qarrejja kollha ta' dan il-ġurnal b'mod partikolari lill-qarrejja ta' din il-paġna u lill-poplu kollu Malti u Għawdxi mingħajr distinzjoni.

Jekk Alla jrid, nerġgħu nissoktaw din il-paġna mit-Tlieta, 11 ta' Jannar, 2011, fejn inkomplu l-ħarsa tagħna lejn il-benefiċċji non-kontributorji.